

Henryk Bogacki

"Die Kirchenlehre der Theologia
Wirceburgensis", Klaus Schilling,
München-Paderborn-Wien 1969 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 40/4, 188

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zbyt pośpiesznym pomijaniem różnic wyznaniowych oraz przed tendencjami „protestantyzującymi” we współczesnym katolicyzmie.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Klaus SCHILLING, *Die Kirchenlehre der Theologia Wirceburgensis*, München-Paderborn-Wien 1969, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 172.

Historycy teologii niewiele uwagi poświęcają XVIII wiekowi. Istotnie nie może on w teologii wykazać się wielkimi nazwiskami. Jednak nie brakowało wówczas ludzi zasłużonych dla przekazywania dorobku teologicznego, pełniących rolę pomostu do następnej epoki. Do nich zaliczyć trzeba autorów tzw. *Theologia Wirceburgensis*. Byli nimi jezuici Heinrich Kilber, Thomas Holzklau, Ignaz Neubauer i Ulrich Munier, którzy w latach 1766—1771 wydawali w Würzburgu czternastotomowy podręcznik teologii¹. Szczególnie pierwszy z nich, autor m. in. traktatu *De Ecclesia Christi*, należy do niewielu teologów XVIII wieku do dziś wymienianych w rozprawach historycznотеologicznych.

Traktat eklezjologiczny Kilbera pochodzi z lat 1751—1754 i został bez zmian przejęty do ostatniego tomu (wydanego w r. 1771) *Theologia Wirceburgensis*, a więc reprezentuje poglądy ukształtowane dokładnie w połowie XVIII wieku. Eklezjologię tego okresu nadal charakteryzuje zacieśnienie do polemiki z reformatorami, a ucieczka przed problemami współczesnymi. Kilber zajmuje się jedynie pięcioma zagadnieniami: definicja Kościoła, członkostwo, znamiona Kościoła, niezniszczalność Kościoła oraz prawdziwość Kościoła rzymskiego.

Dzieło Kilbera posiada niewiele oryginalnych myśli autora, a jego tezem najczęściej brak pogłębionych uzasadnień. Polemika zwraca się przeciw odległym przeciwnikom, a pomija milczeniem współczesnych. Eklezjologia jego natomiast wykazuje spójną budowę, czego brak temu traktatowi w ujęciu innych teologów tego okresu. Argumentację pozytywną Kilber czerpie od wcześniejszych autorów, lecz dowodzenie spekulatywne najczęściej jest jego własne. Eklezjologia Kilbera zajmuje się oczywiście zewnętrzną, widzialną strukturą Kościoła.

Niewielki był wpływ Kilbera na późniejszą teologię, choć jego dzieło należy do rzadkich pozycji XVIII-wiecznej teologii nie całkiem zapomnianych. Można nawet powiedzieć, że ten traktat o Kościele stanowi syntezę ówczesnej eklezjologii podręcznikowej.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Bilanz der Theologie im 20. Jahrhundert. Perspektiven, Strömungen, Motive in der christlichen und nichtchristlichen Welt, wyd. Herbert Vorgrimler i Robert Vander Gucht, t. II, Freiburg—Basel—Wien 1969, Verlag Herder, s. 453.

Wydawcy postawili sobie ambitne i trudne zadanie przedstawienia bilansu teologii w wieku XX. Pierwszy tom w całości poświęcono analizie sytuacji, w jakiej pracują teologowie. Czytelnicy otrzymali panoramę współczesnego

¹ R. R. *Patrum Societatis Jesu Theologia dogmatica, polemica, scholastica et moralis praelectionibus publicis in alma Universitate Wirceburgensi accommodata*, Würzburg 1766—1771. Po 80 latach dzieło zostało wznowione w Paryżu (1852—1854) w dziesięciu tomach pod tytułem *Theologia Wirceburgensis*, który już wcześniej przyjął się w literaturze teologicznej. Trzecie wydanie ukazało się w r. 1880 również w Paryżu.